

Interviewee: Le Phat Minh

Interviewer: Pham Diem Huong

Location: Houston, Texas

Date: 2011-03-04

Identifier: wrc02805

Context: This recording and transcript form part of a collection of oral history interviews conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation and donated to the Chao Center for Asian Studies at Rice University. This collection includes video recordings of interviews with Vietnamese Americans native to or living in Texas. This interview forms part of the national 500 Oral Histories Project conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation.

This transcript was written by Mr. Hieu Do in 2014 by recommendation of Ms. Nancy Bui of the VAHF, and has not been verified by staff at Rice University.

Xin được thay mặt cho hội bảo tồn văn hóa lịch sử người Mỹ gốc Việt xin được phỏng vấn ông về văn hóa truyền thống người Việt, về việc chiến tranh đã ảnh hưởng đến đời sống của ông và gia đình như thế nào? sau đó thì tới cái biến cố 75 và cái chuyến đi bằng cách nào ông được định cư tại Hoa Kỳ, ông định cư tại đây ra sao ?

Trước tiên xin ông cho biết tên, nơi sinh,

01:00:@: Vâng tôi là Lê Phát Minh, sinh 23-3-1942 trên giấy tờ thì tôi sinh ở Kiên Long, bến tre quận hàm long, tỉnh bến tre, thì cũng trong một gia đình trung lưu ở Quê thì có gia đình có hai anh

! : thưa xin ông cho biết thân phụ của ông làm nghề gì ?

01:40:@ Thân phụ của tôi lúc đó cũng như là một tiểu điền chủ chứ không phải là nông dân, cũng là một thầy giáo học tiếng pháp đi dạy nếu còn sống

! : Ông nói là ông có 4 anh chị em thì ông thân với người anh chị em nào nhất, mà ông thương và có kỷ niệm với người đó nhất

02:10:@: Thương thì hầu như trong gia đình tôi ai cũng như vậy hết nhưng mà có lẽ hai đứa em gái lúc đó có thể nói là gần gũi nhất vì hai đứa em gần nhau đó, thì hồi nhỏ cũng vậy có lần tôi về gặp người em nó kể đi về là bày trò chơi nhiều đó là những kỷ niệm của mấy đứa em nhỏ đó, dần lớn lên nó quên cái chuyện hồi đó coi như là trò chơi này kia cùng người anh khác, không có gần gũi với mấy em, nhưng mà anh chị nào cũng thương hết, vắng là tháy nhờ, thành thử .

! : Ông có nhớ về quê của ông có cái gì đặc biệt ở vùng hàm long đó

03:11:@: quê đó là hồi nhỏ tôi ở làng Tân Lợi, cái vùng đó trường học nó không có hồi nhỏ nhất thì cách đó khoảng 4-5 cây số nhưng mà lớn lên thì còn xa hơn nữa về ở quê ngoại mà cái kỷ niệm đó là nhớ nhà đó thì thật sự mình nhớ tới gốc cây, bụi cỏ, nhớ hồi đó là hồi nhỏ là tâm trạng cha mẹ nhớ tôi ở gần gia đình tới giờ ra ngoài đi học, trường học không có thành thử ra xa nhà xa cha mẹ phải sống

!: Thì trong thời tiểu học đó ông có những người bạn nào mà tới giờ này vẫn còn liên lạc không ?

04:14:@: Tiểu học thì thật sự hồi nhỏ có cái lớp từ lớp 1-3 lớp tư lớp 3 là cái thời sơ học rồi mới đi tới trường tiểu học ở Thiên Long, rồi tiểu học ở Hàm Long, sau đó lại xuống dưới Mỹ Tho, tại sao tôi ở dưới bến Tre mà lại đi học ở Mỹ Tho là bởi vì đường sông nó tiện hơn là đường bộ vì đón đờ từ chợ lách thuộc Vĩnh Long, cái đờ chạy ngang đó tiện hơn đi bến Tre thành thử ra sống trong cái dòng sông cửa Long Hồ thì cũng có những kỉ niệm nhỏ đó khi mà nghỉ hè về rồi đi với bạn bè chèo ghe ra đó đi câu cá ca đờ chơi,, hồi nhỏ của tôi nó cũng tương đối nó ngộ đi với bạn bè lên đó thả ghe trôi sông rồi đờ ca chơi. thật sự thì bạn bè mà ở dưới trung học thì nhớ hơn là thời đi học xa, thì không có ai để mà tụ tập như vậy.

!: Ông có thể nói về những người bạn thân ở thời trung học

05:39:@: Bạn thân thì tôi có những người bạn sau này có người đi hải quân, có người đi không quân, có người đi kỹ thuật quân sự, có ba người thân nhất lúc đó là Nguyệt, Nga, Hoàng là ba anh em thì Điệp sau đó tự vẫn tại bến Tre nhiều khi rồi hiện giờ thì còn hai người bạn một người bạn ở

!: Ông có thường liên lạc với những người đó không, l

06:36:@: Liên lạc thì vẫn thường xuyên lâu lâu tôi chạy qua đó chơi anh em đó hoài, bên Úc thì tôi qua đó đi vòng, năm 92.95

!: Ở trong gia đình của ông thân phụ của ông làm nghề gì ?

06:55:@: Ba tôi là một tiểu điền chủ làm nghề nông truyền thống, có vườn ruộng, ngoài ra ba tôi cũng dạy có học trò mướn tới dạy thời tôi mà ở dưới quê mà biết chữ là hiếm lắm, không có ai biết ba tôi cũng đi học cũng đậu tiểu học thời pháp thành thử ra ông về ông dạy chòm xóm để muốn mở mang thành ra dạy mà không lấy tiền thành ra ba tôi cũng có đông học trò lắm, thành ra khi tôi hiểu biết rồi những anh đó đó từng là học ra có gia đình rồi tới ngày đó mấy anh họp lại tới thăm thầy thì tôi nhớ mang máng những cái hình ảnh đó ba tôi hồi đó có nhiều học trò nhưng mà hầu như không bao giờ lấy tiền.

!: Ông có kỷ niệm nào với thân phụ cũng như thân mẫu của ông không, th

08:16:@: Thật sự thì ba tôi hồi đó rất là thương mấy con, tôi bị đòn một lần là lúc đó hồi tết có vụ đánh bài đó, tôi nhớ hồi đó ăn ké là được 30 đồng, mà 30 đồng là hồi đó lớn lắm, về khoe thành ra bị đòn, ba tôi xét tiền hết ba tôi đánh lúc đó rồi vĩnh viễn không được bài bạc. Sau này tôi nói với con hay nói với bà vợ tôi là phải cảm ơn ba má nhiều về ba mẹ thương mình mới cho mình đi học được thay đổi cuộc đời thứ nhất là hồi đó riêng gia đình tôi cố cho đi học nhờ đó mà thoát khỏi. Chứ làm ở đó thì lo làm vườn làm ruộng chứ như ba tôi thì khác nhất là cuộc chiến tranh này thì chưa biết là còn hay không

!: Sau đó thì ông học hết trung học thì ông đi học

09:32:@: Tôi đi học ở Mỹ Tho rồi đậu vô trường công lập, tôi thi vào Nguyễn Đình Chiểu, vô năm 1955 rồi lên học tới cuối năm 1963 thì lên học Sài Gòn học thì lu bu lắm không biết chọn ngành nào học phù hợp

với mình tôi học ban B tôi đậu tú tài 2 b, thì học hai năm đầu thì lấy được cái dự bị đại học khoa học nhưng mà sau thì nó không có hợp ông anh bên dưới ông nói mình nên đi lính. tuy nhiên hồi đó thấy mình học toán quá giỏi thì lên đó rồi thì cũng cố lấy được cái cử nhân 1 thì lúc đó đó mới vào luật.

!: Thì anh đã tốt nghiệp luật sư ?

10:41:@: Dạ hồi đó đúng ra là tốt nghiệp năm 66, nhưng mà 1967 gia nhập vô cảnh sát thành ra lúc đó cảnh sát lại đổi từ chương trình ba năm cử nhân nếu không hoàn tất thì phải đổi sang 4 năm thành ra tôi tốt nghiệp năm 1968

!: Ông có kỷ niệm gì về người mẹ ông.

11:17:@: Mẹ thì phải nói hầu như tôi không biết tại tôi gần mẹ nhiều hơn, cha thì rất hiền nhưng mà có điều nó có một cái thể nào đó mà tôi nhớ hồi nhỏ đi học xa về tôi cũng ngủ với má tôi chứ không có ngủ với ba rồi đòi bố cái gì thì phải hỏi mẹ trước. thì chắc chắn là được hơn là hỏi ba Đó là hồi nhỏ tôi rất gần gũi với mẹ.

!: Ông có cái kỷ niệm nào mà ông nhớ nhất hồi nhỏ ông không bao giờ quên với mẹ của ông không

12:00:@: Tôi thấy tôi không có quên được cái gì hết, tại vì không có cái nào mà đặc biệt, tôi có viết những bài về mẹ, về chị, khi má tôi mất tôi cũng có viết một cái bài. Tình cảm của tôi anh em lúc nào cũng gần gũi nhau hết, nói thật sự lúc mà tôi đi học thì thấy cha mẹ tôi hi sinh nhiều quá cho anh em đi học, đi học đối với người ta đó thì gia đình đi học, nhưng mà với tôi lúc đầu phải đi ăn cơm tháng, rồi cất nhà tự nấu ăn, nó khác những gia đình khác, mình không hoàn toàn giàu có nhiều, ở nhà quê thì là khá giả nhưng mà thực sự đi lên thành phố thì không có là cái gì hết thành thử muốn cố gắng tự túc nhiều hơn thành thử tôi biết nấu ăn rất là giỏi.

!: Ông thường nấu những món ăn của gia đình hay là sao ?

13:20:@: Vâng, thì thực sự nói về kỷ niệm về những món ăn thì gia đình ba tôi nấu rất khéo, khi nào cũng thấy vừa miệng, nhớ má tôi nấu những món ăn rất hợp miệng, tới khi có vợ rồi mà nấu ăn có người nấu tôi cũng nói là luôn muốn phải có má ở đây. Bây giờ thực sự nhớ những gì mà người mẹ chăm sóc cho mình. Thành thử qua bên này tôi nói muốn mà giữ được cho con cái nó giữ nếp việt nam thì phải ăn thức ăn việt nam thì nó mới nhớ đến những cái mà quen khẩu vị như vậy đi đâu nó cũng nhớ không biết cái chuyện đó nó có khéo hơn người khác hay không, tuy nhiên nó hợp với khẩu vị của mình mà đi ra chỗ khác nó không hợp.

!: THưa ông nói về những người bác chú của ông thì có đông không ?

14:29:@: ba tôi là anh cả trong gia đình ba tôi là thứ 2 nhưng mà ba tôi bị ông nội mất sớm nên người mà sống ở cái đó phải lo phụ với bà nội để nuôi mấy đứa em thành ra lúc đó học hết trung học cũng là cố gắng lắm với bà nội tôi rồi thì trong thì tôi có hai người cô, hai người chú,

!: thì những người cô, người chú của ông có đời sống đặc biệt không

15:16:@: cũng không có gì đặc biệt, thật sự thì mấy cô thì cũng sống kiểu sống ở quê, cũng có gia đình, có con cái vườn đất theo nếp sống ở quê đó, nhưng mà cái tình cảm của gia đình thì gắn bó, là thường trong gia đình lúc đó đủ mặt hết đó là giúp những ngày giỗ đều có mặt cô chú đủ hết, không có thiếu ai, riêng về tôi nói tới ba thì ba tôi hồi đó là có một bà vợ trước má tôi, khi mà ở quê hồi xưa họ ưa có cái tục bắt rể thì cưới là họ muốn bắt ba tôi, thấy một đàn em còn nheo nhóc sống với mẹ mà bỏ đi thì ba tôi không nỡ trong khi đó bà đó đã có bầu, ba tôi có cái nhật ký thấy rất là thương ba tôi nói là vì một bên là vợ, một bên là mấy em ba đã chọn mấy đứa em giờ còn nheo nhóc có mỗi bà mẹ mà bỏ về thành ra ba tôi không nỡ cho nên ba tôi cắn răng mà chịu bỏ vợ ở lại họ cố để bắt ba về đây, thành thử cái tinh thần của ba tôi đặt nặng về gia đình rất là nặng chứ không phải là tình cảm riêng tư của mình đối với người vợ thành thử ra tôi có một người anh mà cùng cha khác mẹ, mà anh tôi thì mặc dầu vậy nhưng rất là thương nhau mỗi lần về quê hè là ảnh ở đó cách cũng ba bốn cây số cũng chạy qua thăm mặc dầu vậy rất là gần gũi. Sau này ảnh bị cộng sản giết thành ra tôi rất hận chuyện đó.

!: Ông có thể cho biết về cái chuyện đó không ?

17:36:@: Bởi vì ảnh chỉ là một thầy giáo, nhưng mà ảnh lại có bên ngoại giống như đại địa chủ, khi viết cộng về đóng thuế ảnh cứ gàn lại lúc đó nó cũng cảnh cáo này kia đủ thứ ảnh nói nuôi tụi nó chỉ làm hại nhưng mà mình không thể nào khác hơn, sau đó ảnh bị nó giết trước mặt anh em chúng tôi nó đánh đập rồi tước căn nhà, rồi cấm chòm xóm không cho ai bu xu đó là cái buồn cái hận của tôi đối với cuộc chiến tranh nội chiến đó

!: Khi đó ông anh của ông bao nhiêu tuổi?

18:29:@: Lúc đó ảnh cũng bốn mấy năm mươi, có con, con trưởng của ảnh bằng tuổi tôi mà ảnh rất giống ba tôi, vì có lẽ lúc mẹ ảnh thương nhớ thành ra không có nét nào mà khác ba tôi.

!: Dạ hiện tại bây giờ thì cái người con, người cháu gái của ông ở đâu, con của người anh của ông ý.

19:09:@: Thật sự thì nó cũng lớn, sau này nó cũng tướng tá hết, sau khi ảnh bị giết, thì chị hai chị buồn chị chửi rồi nó cũng giết chị luôn, rồi con ảnh nó tức nó đi lính dù

!: Ảnh có bao nhiêu người con.

19:36:@: Dạ bốn người con trai hết, thành ra chỉ có thằng lớn nó thì hiền về sau thằng đó nó còn sống còn những thằng kia đi lính chết hết, bị vì ba nó bị giết nó hận thành ra nó đi thành ra tụi nó cũng chết hết. Thành ra gia đình cũng là một thảm họa của cuộc nội chiến đó.

!: Con của người anh cùng cha khác mẹ đó, có người nào sống sót, có người nào ở bên này không ?

20:08:@: Tôi nói giờ chỉ còn người con lớn thôi, cũng cỡ tuổi tôi.

!: Vẫn sống ở Việt Nam ?

20:19:@: Dạ

!: Một câu hỏi liên quan tới văn hóa truyền thống, ông vừa rồi có nói là cha của ông rất là dạy dỗ con cái ông có phải là người sắp xếp bàn thờ trong gia đình ?

20:37:@: Là tôi ấy, ở bên nhà thì có cái kỷ niệm nhớ là ngày tết thì có bộ lư mình đánh cho nó sáng lên, đi học thì cũng biết cách mua giấy để treo dán lên. Tôi với ông anh thứ bảy tức là có 6 người nhưng mà ba má tôi sanh nhiều nhưng mà chỉ có 6 người con thôi, giấy cắt tự dán rồi treo, như tết thì anh em đồ chùi cái lu cho nó sáng mà hồi đó đó, nó đâu có phương tiện chất hóa học làm cho nó sáng dễ dàng, mà hồi đó dùng cát, làm cho nó sáng lên thành ra anh em tết thì cũng có cái không khí vui lo sửa soạn đủ thứ nào là lau bàn thờ đưa nhang lên rồi đèn đuốc rồi tôi nhớ ba tôi viết chữ nho, viết liễn dán lên cái cột. Đó là những điểm mà tôi nhớ trong ngày tết là cái không khí nó khác mọi người ai cũng phải lo làm như thế nào để cho cái nhà có vẻ sáng hơn, thay đổi hơn rồi cũng như là trước gần tết thì trồng bông trồng hoa chứ không phải như bên đây là có hoa lúc nào hầu như tới mùa tết mới có bông, có hoa cái không khí nó thay đổi hoàn toàn trong cái nếp sống của dân quê.

!: Sau khi xa gia đình sau này ông có giữ những kỷ vật nào của gia đình không ?

22:29:@: khi mà chạy cả những hình ảnh mấy đứa nhỏ cũng không còn ai may mắn ra được có ít thôi, còn đa số bỏ lại sau lưng hết, tôi còn có một đứa con về nội mà phải bỏ trở lại cái năm 1990

!: Ông có thể nói lại điểm này.

23:07:@: Đó là hình ảnh của má tôi lúc tôi ra trường đó nghỉ phép thành ra tôi với má tôi vô sở thú trong Sài Gòn đó. Thành ra may mắn có cái hình này, có lẽ giờ tôi để trong bóp tôi nên vẫn còn.

!: Xin ông cho biết cái thời kỳ của tổng thống Ngô Đình Diệm năm 1963 lúc đó ông đang ở đâu và làm gì ?

23:41:@: Lúc đó tôi mới vừa lên đại học, đang học thật sự thì lúc đó trong thời tranh đấu tôi thấy có nhiều cái đúng có cái sai. Thật sự nhà tôi cũng là một trong số sinh viên bị bắt nhưng mà những người khác thì nói làm sao tôi không hiểu nhưng mà đối với tôi vô không có bị đánh nhưng mà vẫn bị phạt theo cái lỗi phạt lấy cái tay đứng thì hồi trẻ thấy đâu có gì, nhưng mà ngày thứ nhì là thấy động tác rất là đau đớn, có nhiều người nói là bị đánh đập tuy nhiên tôi thì tôi không có bị. Tuy nhiên những người chống thì người ta có khai thác thì người ta phải đánh lúc đó thì có người tranh đấu, vì thấy cái chính sách tôn giáo nó không phù hợp. Bất kể cái hậu quả vì mình thấy nó đúng là mình làm thật sự ba má tôi cũng rầy thì tôi thấy cái điều khi mà tôi nghe tin ông bị giết thì tôi xúc động bởi đối với tôi thì tôi không đồng ý với chính sách của ông Diệm nhưng mà ông nhu đứng sau chuyện đó, nhưng mà chuyện giết chóc thì tôi chống cái chuyện đó. Bởi khi mà tôi lúc đó tôi phải chạy ra đường tôi nghe tin đảo chánh rồi bị giết thì tôi rất là xúc động, vì lúc đó mình muốn cho nó tốt hơn mới tranh đấu, và mình muốn chấm dứt chế độ đó để thiết lập chế độ khác nhưng không phải là giết người. Nếu mà hai bên bắn nhau mà chết thì chuyện đó là vô tình thì mình không nói nhưng mà tôi rất xúc động sau cái cuộc cách mạng thành công thì mình thấy cũng vui, nhưng mà rồi sau đó nó lại những người lên cầm quyền thì lại tranh giành, cái lý tưởng của mình đó. Cái lúc đó làm sao cho xã hội tốt hơn, có sự công bằng. Đảo chính lúc đó thật sự tôi bỏ ngoài cuộc ai làm gì thì làm lúc đó tôi thấy hụt hẫng vì mình có lý tưởng, mình tới mình thấy cảnh đó. Sống dưới quê tôi thật sự thấy cái sự tàn ác của cộng sản chẳng hạn tôi có thấy như ông anh hay chú tôi chỉ làm trưởng ấp là bà con bầu lên để mà giải quyết một số vấn đề vậy thôi chứ có tội vạ gì nhưng mà

lúc 54 họ nổi lên đó, họ đi cắt cổ họ đi giết thành thử tôi biết cộng sản họ có những chính sách rất là tàn ác, thành thử tôi khi tranh đấu tôi có tinh thần của một người quốc gia, ảnh hưởng của giáo dục, tôi không chấp nhận có những người bạo động chẳng hạn tôi không thích bạo động, tôi luôn khuyên và cảnh anh em đó chẳng hạn nhiều anh em còn những anh em leader tôi không chấp nhận việc bạo động đó.

!: Dạ, vậy thưa ông cũng đã ở trong nước, trong cái thời gian tết Mậu Thân lúc đó ông đang làm gì và ở đâu ?

28:29:@: Tết Mậu Thân lúc đó tôi đương làm ở Đà Lạt, thành ra lúc đó vô cảnh sát, đang làm huấn luyện viên của trường cảnh sát trực chiến ở tại Đà Lạt

!: xin ông cho biết thời gian không gian tết Mậu Thân lúc đó nó như thế nào

28:52:@: Thì cộng sản mà khi tiến vô đó, lúc đó tôi dẫn một đại đội đóng tại ngọn đồi trọc nếu Việt cộng chiếm đồi đó, thì phi trường camly bị tê liệt trận chiến đó tôi đóng tại đó. Lúc đó tôi phải hướng dẫn một đại đội quá trình chứ không phải là một đại đội chiến đấu. đóng trên đó thì lúc đi đến đó đó, thì tình hình cũng căng lắm rồi. Thiết giáp phải lên đó để chiếm, ngọn đồi đó là có một cái đơn vị chính quy đóng ở đó, nhưng mà cái nhu cầu chỗ đó để giữ cái đó lúc đó là tôi lên là có một số bắt buộc anh em phải làm hầm hố cá nhân ở dưới yên tĩnh anh em mới đi xuống kiếm cây làm mấy cái nắp hầm cho đảng hoàng chính cái lúc đó cũng bảo vệ anh em rất nhiều vì tối đó là bị tấn công, mà tấn công là nó thả lựu đạn vô nhờ anh em dưới hố cá nhân đỡ có thiệt hại, và đó là cầm quân đó, số sát quân thì tôi chưa có bao giờ lính tôi chỉ bị thương chứ chưa có chết. nhưng mà tôi thấy có cái may mắn đó, tôi nhớ là cái để mà tấn công đó kêu tiểu đội tấn công lên, đại khái là lính tráng với nhau có những cái trao qua trao lại tôi nhớ lúc tấn công mạnh tôi phải gọi pháo binh mà nhớ pháo binh là trường võ bị Đà Lạt yểm trợ cho vấn đề đó. Thật sự khi mình gọi đó thì mấy anh em tin tưởng, tới khi nó rút lui thì pháo mới tới, tôi nói giờ không cần mấy anh nữa. Thì sau mới nói mấy ông kêu tôi cứ đứng tọa độ thôi chứ, nhưng mà tôi nói mấy ông chậm quá nó giết tôi chết hết rồi còn đâu. Đó là những điểm vui vì lúc đó ngành cảnh sát mới thành lập cái cảnh sát dã chiến thì anh em ở đó vì trước đó cảnh sát là mỗi lần quay lại chiến dịch phượng hoàng đó là phải nhờ quân đội hỗ trợ cái việc đó, nhưng mà lúc đó nó có khó khăn thành ra mới phải thành lập lực lượng cảnh sát thời chiến để mà coi như là lực lượng quân sự hỗ trợ cho ngành cảnh sát trong cái chiến dịch, thành ra mới thành lập cái lực lượng cảnh sát thời chiến mà chính cái lực lượng cảnh sát thời chiến trong cuộc tết Mậu Thân đóng vai trò rất quan trọng, tôi không nhớ tết Mậu Thân chị ở đâu nhưng mà tết Mậu Thân lúc đó tôi ở Sài Gòn giai đoạn đầu là giữ vững bởi cảnh sát chứ hông phải là quân đội, rồi sau đó quân đội mới về, thành ra cảnh sát cũng trưởng thành rất là nhiều hồi đó mỗi một tỉnh là tối thiểu có một đại đội của cảnh sát thời chiến lúc đó không giống quân đội tới 184 người. Nhưng mà sau còn nhiều hơn nữa. Có một cái trung đội, thành thử tôi nói hơi ngoài lề vấn đề đó chút hen, thành thử ra á, nó có nhiều vấn đề lê thê nó không có cái mạch lạc nào thành ra nhiều khi đi nó lạc hướng

!: Ông có thể nói cho biết, ông đã nói về cái thời kỳ của ông Ngô Đình Diệm, cái nền đệ nhất cộng hòa nền đệ nhị cộng hòa bây giờ của tổng thống Nguyễn Văn Thiệu ông có thể so sánh hai nền cộng hòa đó

33:40:@: Nếu so sánh lấy công tâm mà nói thì ông Thiệu nói được nhiều việc hơn, nhiều người có những kỷ niệm đối với ông Diệm, nhưng mà xét cho kỹ lại đó, thì ông Thiệu đã đóng góp rất nhiều để giữ vững.

Còn thời ông Diệm thì có nhiều cái hay là do ông Nhu đưa ra là cái ấp chiến lược, nó cái ấp chiến lược đó nó gây ra cản trở cho cộng sản hoạt động cơ sở rất là nhiều thành thử ra nếu mà như này toai nói đảo chánh ông Diệm rồi đó, thôi thất vọng là ông Dương Văn Minh lên, có thể ông Diệm có nhiều cái sai nhưng mà cái gì mà đúng mình cần phải giữ, khi ổng lên ổng xóa bỏ ngay ấp chiến lược Dưới cái nhìn của tôi vì cái chương trình đó triệt hại các cơ sở cộng sản nhưng mà những lúc đó mà ông dương văn minh hủy bỏ cái đó không khác nào đưa cho món quà cho cộng sản. Đó là dưới cái nhìn của tôi, còn dưới thời ông Diệm thì ấp chiến lược rất là hay nhưng phải nói là có cái dở, vì đa số người dân ở đó là người dân nông thôn, họ làm cái nhà ở gần đó để họ ra ruộng gần đó, tự nhiên gom lại chỗ đó nó xa xôi, thành ra gây khó khăn hơn cho người dân. vì người ta phải tập trung ở đó. Rồi lại không có những chính sách đúng cho cán bộ địa phương. Họ nghe có những chuyện như khu Trù Mật Vị thanh hay gì đó, họ đi cưa mấy cây họ trồng xuống đó. như cây xoài, cây Mít thì ở đó có ông cố vấn Mỹ đứng dựa nên bị ngã đó là những cái điểm làm đó. thành ra đối với cái nhìn của tôi ấp chiến lược thì hay, nhưng mà khu trù mật là gây khó khăn cho đời sống nhân dân mà cũng tạo cho một số cán bộ tham nhũng, vì cán bộ đó cái viện trợ của hoa kỳ đó là khi mướn người ta là phải trả lương. Họ bắt làm sau, rồi cái tiền đó họ bỏ túi. Rồi cũng muốn lấy công đối với ông Diệm, là muốn coi đã thành công là cây cối sum suê. Nhưng mà ông Diệm thì lại ổng tu hành ổng không gần gũi nhân viên cấp dưới nhiều thành ra dễ bị qua mắt rất nhiều. Vì có lẽ có nhiều lần ổng tới những nơi thăm lính ấy thì bị vì ổng nghĩ rằng với số lương 800 đồng là sống thoải mái đủ, nhưng mà lúc đó vật giá nó không còn như vậy nữa. Khi ổng nghe một tùy viên ổng kêu cho 500 mà nghĩ rằng 500 là lớn lắm, vì có những cái giai thoại khi ông Diệm ra ngoài để hiểu sự tình đó thì có những người đi trước đã dặn dò là phải nói như vậy như vậy thành thử nó gây ông Diệm không hiểu cái vật giá của người sống bên ngoài thế nào, bị bùng bít. Còn cái bùng bít tại vì ổng không có gia đình, nếu thực sự ông Diệm có vợ con thì lối cai trị của ổng sẽ khác nhiều, chứ không bị ông bà Nhu che lấp cái chuyện đó. Đó là những điểm.

!: Ông nghĩ sao về việc 1 triệu người bắc đã di cư vào nam năm 1954 và việc bình định cho 1 triệu người đó.

03:34:@: Tôi nghĩ rằng bởi vì thời đó tôi nghĩ là nếu có phương tiện giúp thì sẽ nhiều hơn nữa, nhưng mà không có phương tiện thành ra nhân dân miền bắc chị đã hiểu là gia đình hiểu rõ về cộng sản thì đi mà nhiều người cũng muốn đi nữa, chứ nhưng mà không có phương tiện mà đi.

!: Dạ cái câu hỏi là 1 triệu người di cư vào miền nam để mà bình định được 1 triệu người đó sống bình yên trong vòng 2 năm, ông nghĩ thế nào về cái vấn đề này

04:03:@: Cái việc làm đó nó thật sự là phải khen hay, mặc dầu phương tiện không dồi dào, để phân chia đi nhiều nơi đó, thì chính 1 triệu người đó là những người tích cực yểm trợ ông Diệm nhiều hơn. Nhất là những thành phần đạo thiên chúa giáo, thì lại tin tưởng ông Diệm nhiều hơn, bởi vì trong cái nội trong chính quyền ông Diệm phải nói đa số là những người miền bắc hơn là ở trong nam. dựa vào vấn đề tôn giáo nhiều hơn, người ta có cái ưu đãi hơn những người phật giáo, nhưng mà sự đóng góp vào trong cuộc chiến thì những người phật giáo xương máu đổ nhiều, thành thử ra tôi có nhiều người bạn trong số người đó, lúc đầu ấy, những người bắc vô cũng có những cái khó khăn, khó khăn là ở cái tư tưởng sống nó khác nhau, nó rất là khác nhau thành thử ra có những cái hiểu lầm. chẳng hạn giống như người bắc nói các cháu nhí nhảnh dễ thương, nhưng mà tiếng ở miền nam thì nhí nhảnh giống như là chê. Đó là

những cái khác biệt đó, thành ra giai đoạn đầu nó có những cái chuyện xung đột giữa dân địa phương với người định cư. Đó là những cái điểm nhưng mà khi tôi đi học thì lần lần mình thông cảm, mình thương. Mình ngoài bắc rất là thương, chính còn nhỏ riết nó nói tiếng nam quen. Có những đứa tôi chơi thân mà chưa tới nhà có lần tới nhà mà thấy ba mẹ nó nhuộm răng đen mới biết là bắc đó là những cái điểm mà khi về nhà thì nó nói tiếng bắc giỏi lắm. nhưng mà ra làm thì nó chơi với bạn nam nhiều, thành thử ra đối với tôi thật sự nam bắc tôi quên, nhiều khi hỏi bạn đó nam hay bắc ngờ người là mình không biết là thằng bạn mình nó là nam hay bắc thật sự thì mình thấy rõ một triệu người đi thì cũng thấy rõ tinh thần chính trị của những người đó. Thì cái kinh nghiệm gia đình thì đi ra đi vô nó khó khăn vô cùng và cũng như mình phải công nhận là cái triệu người đó vô thì cũng giống như kiểu mình qua Mỹ này mình cố gắng làm nhiều nhiều hơn là ở dân địa phương, dân bắc vô cũng cố gắng làm nhiều hơn vì sự thành công cũng dễ dàng chứ không phải khó khăn, dân miền Nam thì ỷ lại là mình ở trong quê mình, thành ra sống không cần có sự vật lộn nhiều, nhưng mà mình thấy cái qua sau 75, những người qua đây rồi thì cũng có tâm trạng giống đồng bào người bắc vô thì mình cũng phải cố phấn đấu để mà vượt lên.

!: Ông nghĩ sao mà một số người nói thời của tổng thống Nguyễn Văn Thiệu là có tham nhũng rất nhiều ?

07:53:@: Nếu mà nói tham nhũng thì cả hoa kỳ này cũng có tham nhũng, nhưng mà so sánh vấn đề tham nhũng nó nhiều giữa thời ông Diệm với ông Thiệu thì chưa chắc cái nào khác nhau, so với chế độ cộng sản ngày nay thì mình thuộc tép riu không có gì đáng hết, chẳng hạn lúc đó tôi là thiếu tá cảnh sát, chánh sở, sống nghèo chỉ có chiếc xe honda đi. Giờ phùng trưởng thôi nó đã là triệu phú đó là những điểm mà mình thấy chế độ Diệm tham nhũng nó không có đúng. mà trong nước nào nó cũng có. Nhưng mà cái vấn đề có tham nhũng là có đảng hoàng. Chế độ thời ông Thiệu đó, nó chưa có hoàn toàn là một chế độ dân chủ hoàn chỉnh nhưng mà mặc dù trong chiến tranh vẫn có pháp trị mà bị dân tố là điều tra, tôi là làm trong ngành cảnh sát tôi điều tra về tham nhũng điều tra và nếu những người nào có vấn đề đưa ra pháp luật để trừng trị, đó là một sự công minh mà mình thấy rõ mặc dầu thời đó nó chưa hoàn chỉnh đúng như một chế độ tự do dân chủ pháp trị như trên thế giới nhưng trong một nước chiến tranh như vậy đối với như tôi thấy đó là một sự tiến bộ đáng khen không có chỗ nào chê, tôi nói tham nhũng không đáng để người ta nói

!: Ông nghĩ sao về sự hiện diện của quân đội hoa kỳ tại Miền Nam

09:45:@: Tôi thấy bởi vì lúc đó tôi rất thương những người lính Mỹ,

!: Sự hiện diện của họ tại miền nam có đúng không ?

09:55:@: Rất cần thiết, nhiều người nói không cần thiết nhưng mà tôi thấy rất là cần thiết nếu thật sự đó, nếu không có quân đội Hoa Kỳ thì chắc chúng ta mất sớm hơn đó, bởi vì lúc đó thời gian đó cũng có nhiều người cũng kỳ thị vấn đề quân Mỹ ở đó, nhưng mà đối với tôi lúc đó tôi mới nhìn thấy những thanh niên trẻ như mình ở một xứ tự do, được ấm no thế này, họ đến đây để mà tranh đấu cho mình. Tôi lúc đó thực sự tôi rất cảm tình những người lính mỹ ở đó. Ở bên dã chiến tôi có những cố vấn người Mỹ để mình tìm hiểu nhiều thì những anh em đó cũng là sinh viên đang đi học bên đây rồi bị động viên rồi họ qua đây, có nhiều người có cái nhìn khác nhưng với tôi tôi rất thương và cảm tình anh em bên đó. Tới bây giờ càng thương hơn, họ hi sinh vì cái lý tưởng tự do. Để mà họ hi sinh tới 58000 tôi rất trân quý cái sự hi sinh đó.

!: Có người cố vấn mỹ nào bây giờ ông còn liên lạc với họ không?

11:14:@: Dạ thật sự thì lúc đó mình có nghĩ mình qua đây đâu mà giữ địa chỉ chị thấy hông, thành ra mình không liên lạc mà không biết họ còn hay không nữa

!: Bây giờ qua tới ngày 30/4/1975 khi đó ông đang làm ở đâu ?

11:32:@ Lúc đó tôi ở doanh trại bộ tư lệnh cảnh sát ở Sài Gòn,

!: Lúc đó đại gia đình của ông có bị kẹt gì không ?

11:42:@: Bởi vì ba tôi thì đã mất năm 1972 rồi, chỉ còn má tôi với người anh thứ tư, nhắc đến người anh thứ 4 cũng mất, tôi phải nói gia đình tôi là chỉ trung lưu theo cái kiểu của việt nam chứ không phải là trung lưu của Mỹ, thành thử muốn mà cho anh em tôi đi học thì ông anh lớn đó hi sinh ở nhà phụ với ba má tôi để mà lo cái vấn đề mà mà vườn ruộng này kia. Thành thử ra lúc 30/4 thì con tôi lúc đó nó 3 tuổi tôi đưa về nội bà nội là cái lò luyện thép. cứ tới tuổi là đưa con về gửi đó. Cái hay của má tôi là ở nhà thì mình dạy nó, bắt nó ăn thì phải dứt nhưng mà về ở bà nội thì lên là biết tự múc ăn không phải dứt nữa. biết tự vệ sinh cá nhân mà vẫn thương nhớ bà nội. Khó khăn thì nó ghét bà nội. Nhưng mà lên nó cứ khóc nhớ bà nội hoài. Thành thử ra tôi nói với bà xã tôi mấy đứa con lớn thì nói bà nội là chỗ lò luyện thép làm cho con vào đúng khuôn khổ. Nhắc lại đó, nói hơi lố qua này chị nói gì tôi quên rồi. 30/4 đó là đêm đó lúc đó tôi thấy rõ ràng mình thua phải chạy, nhưng mà ngày 28-29 thì tôi vẫn chưa nghĩ bỏ cuộc, vì lúc đó tôi đã tham gia vào chính trị, đảng viên đảng tân đại việt thì anh em nghĩ rằng hồi đó họp nhau, có ăn thì người ta chạy còn mình phải gánh vác, anh em bên quân đội và chính trị đó nghĩ rằng phải rút về khu 4, chúng tôi họp vào 28 hôm đó mưa gió dữ lắm. Thì nghĩ rằng mình phải rút về khu 4 cố thủ và tìm giải pháp. Nhưng mà những biến chuyển nó đi quá nhanh. Ngày 28 tôi chưa bao giờ nghĩ rằng mình sẽ bỏ nước ra đi, mình nghĩ mình còn phải giữ gìn đất nước. nếu mà ở Sài Gòn giữ không được, súng đạn không đủ thì mình cố rút về vùng 4. Đó là kế hoạch mà anh em trinh sát bên tân đại việt dự trù là phải làm như vậy, nhưng mà rồi cái biến chuyển nó đi quá nhanh lúc đó tôi chỉ nghĩ cách là muốn đi bạn bè tôi không quân cũng nhiều. Đi cá nhân thì được, nhưng mà vợ con tôi thì cũng khó lắm, lúc đó tôi nghĩ đến Hải Quân, tôi nghĩ thực sự phó đề đốc cũng là anh em. Thành ra cái ngày mà trưa 29 quyết định rồi thì tôi bốc điện thoại gọi. thì hên vì lúc đó điện thoại bận dữ lắm mà lại bắt được điện thoại. thì lúc đó ông thủy nói là đưa vợ con xuống đây đi. Thì lúc đó chạy xuống nói phải vọt, tình thế không còn như ý muốn của anh em mình nữa. Thì khi đó tôi mới về tôi chạy cho anh chị bảy tôi, nhưng mà mấy anh chị nói không còn giải pháp nào nữa, giờ anh chị đi không, anh chị đó cũng níu còn má tôi, vì nói đi thì má ở với ai, má thì ở với ông anh ở dưới quê, thành ra mấy ông quyết định ở lại, thành ra mấy em đi mấy anh hông đi nó cũng hông đi. Đó là điểm mà mình cá nhân tôi qua đây, vợ tôi với bốn con qua, còn một đứa kẹt ở bà nội. nhưng mà đành phải đi. Đó là những cái điểm qua đây bà xã khóc hoài, nhớ thằng đó. Đó là tâm trạng khi qua bên đây tôi cũng vậy đi làm lái xe mà cứ nghĩ tới những đồng chí giờ ai còn ai mất. cái tâm trạng của những người ở lại thì khổ trong đó, nhưng ra ngoài này tôi cũng khổ lắm, tôi khóc hoài nghĩ rằng giờ bạn bè người tù tội, người chết sống thế nào thành ra thứ 6 tôi xuống biển tôi câu cá, mà chị biết tháng 12 nó lạnh cầm con cá mà tay mình bắt con cá nó ấm. mà tôi phải tìm giải khuây, may nhờ có vợ con theo chứ tôi nghe nói nhiều người điên luôn đó vì qua có một mình . Nếu đi 1 mình nó tâm trạng lắm, vì thực sự tôi là cái người tranh đấu người có lòng, thành ra tôi đau lắm, tôi nghĩ tới chiến

hữu, đồng chí mình giờ sao nhưng mà tại vì không có phương tiện, tôi khóc hoài là vậy. 30/4 thì lúc đó tôi liên lạc hết rồi tới 29 rồi tôi mới trở về đón vợ con tôi chạy xuống chỗ lên, thì tôi vô hải quân, bến bình thành, thì lúc đó tôi có nhiều bạn trong Hải quân lắm, thành ra lúc ra vô nó dễ dàng không có đến nỗi. Lúc dẫn vợ con xuống vô đó rồi, tôi xuống HQ1, HQ2, vòng vòng đó xung quanh, thằng lớn nhà tôi lúc đó nó mới có 8 tuổi, thằng nhỏ mới có 18 tháng, thành thử không muốn qua nữa. Trong đó nguy hiểm lắm thành ra thôi ở trên HQ1.

!: Rồi ông đi mấy ngày tàu ông đi tới đâu ?

18:37:@: Trên đường đi ra đó, thì chiếc tàu tôi tự nhiên hệ thống lái sau nó mắc cạn vô trong lúc đó có lẽ là tụi việt cộng nó rút về gần thành rồi, chứ nếu còn ở đó chắc cũng khó khăn, lúc đi ngang đó nhờ ông hạm trưởng của HQ 8 gì đó, chứ còn mấy chiếc kia kêu vô ủi họ cũng đi luôn, nhưng mà HQ 8 đó ông hạm trưởng đang trên HQ1 chạy ngang thì mới nói chỉ cần đụng đất là nó lỏng là nó rút ra được thì đó là lúc bà con rất là sợ, đèn leo lét trên cái rừng sát đó. Tới sáng sớm thì ra khỏi vũng tàu, rồi đi chiều tới cồn sơn đậu đó đợi, lúc đầu đi thì anh em chưa biết cái lệnh nó như thế nào thì chờ ở đó, tới sau 1 đêm ngày hôm sau thì hạm đội 7 hướng dẫn là phải đi theo đúng đội hình hải quân, thì họ giải tán đội hình đó, đi tới Phillipine thì sau đó đó nó chuyển qua 1 tàu hàng chở tới Guam, tôi nhớ là 15/5 là tới Guam.

!: tại sao họ không cho đi theo đội hình hải quân.

20:42:@: Mình không hiểu nguyên nhân.

!: Trên tàu có cờ của VNCH không ?

20:48:@: Có cho tới khi mà tới Phillipine thì họ yêu cầu hạ cờ hải quân Việt Nam, trước khi hạ cờ thì anh em đứng lên chào cờ lần chót để hạ cờ xuống khóc nghĩ rằng mình không có cơ hội chào cờ nữa. Sau đó thì tàu Mỹ tới họ sơn hải quân Việt Nam, ai cũng khóc hết. Nói tới bây giờ tôi còn cảm động.

!: Sau khi tới Phillipine thì ông tới đâu ?

21:43:@: Sau đó lên tàu hàng tới Guam, thì tôi ở trong trại Guam tới ngày 1/6 là tôi rời khỏi Guam, tới California, kankas trại đều đầy thì tôi nghe là trại bên Pelsyvenia có cho phép thì tôi đăng ký là đi liền. Đi kankas thì nhanh hơn, tới 1 tây thì tôi tới Hoa Kỳ.

!: cảm giác của ông khi đặt chân tới Hoa Kỳ.

22:36:@: Thật sự một cái tâm trạng hoang mang, buồn. Lúc chụp ảnh thẻ đó ốm nhom ốm nhách có bao nhiêu tháng đó, mà gần như là mất mười mấy kí, là cái tâm trạng trên cái tàu hải quân có mấy tuần lễ. Từ VN qua bên Phillipine, thiếu nước trầm trọng, mà tâm trạng chỉ cần làm sao có 1 ly nước đá chanh là hạnh phúc ghê gớm lắm rồi, chắc vì thiếu nước và buồn phiền lo nghĩ làm mình buồn phiền nhiều. Những người vượt biên mà được tới Mỹ đó thì tâm trạng rất là vui mừng. và những anh em trong thời 75 thì không có chút nào vui mừng mà rất là hoang mang, rất là buồn. Thấy vợ, đó là những tâm trạng, ít ra là tôi còn có gia đình, nhiều người mà không có gia đình theo thì còn đau khổ nhiều hơn.

!: Công việc đầu tiên khi ông làm ở Mỹ là công việc gì ?

23:45:@: Lúc đó thì đi định cư thì tôi nói với người phỏng vấn là tôi muốn về những nơi ấm áp vì con tôi nhỏ, vì mình có học mình học bài địa lý thì mình biết ở bắc Mỹ nó lạnh ở Nam thì nó ấm, thì họ tìm cho sponsor về Houston Texas nghe tới Texas bạn bè nói đi đâu xa vậy lúc đó tôi mới nhìn người bạn cưỡi tôi nói ở đâu mà xa, so với Việt Nam thì chỗ nào nó cũng xa mình hết. Còn nếu so với trại này thì trại này có ổn định đâu. Lúc đó ở đó mùa hè thành ra anh em đa số.

<video 4>

!: OK Công việc đầu tiên lúc ông đến hoa kỳ là công việc gì ?

00:14:@: Dạ làm hãng điện thoại đó, điện thoại như hồi này tôi có nói phần trước rồi, cái vở để lên cái đó tôi nhìn thấy cái đó 3 năm. Thời gian trước mà chiêm bao thức dậy tôi nằm chiêm bao bậy bạ, vì lúc đó tôi là chánh sở an ninh tại bộ tư lệnh. Cơ quan phản gián, chống xâm nhập nhưng mà khi đó tới đó như lại những cái hành động quen thuộc nhớ lại cái chuyện đó, sau đó tôi làm ở hãng điện thoại cho tới năm tám mấy thì hãng nó dời qua california thì lúc đó tôi đi theo vì hãng nó trả tiền di chuyển với ba tháng tiền nhà bên đó, nhà bên đây thì bán, nhưng mà con tôi nó không muốn thì thôi. Nên tôi bỏ, tiền moving tôi lấy trước phải trả lại

!: Bà vợ của ông có đi làm không ?

01:32:@ Bà xã tôi cũng đi làm như hồi này tôi nói là qua đây tôi đi làm kế đó tôi đi học, rồi tới đó là tôi đi học bà xã tôi đi làm, thì thật sự thì khi tôi làm đó là tôi vừa đi làm vừa đi học nghĩ rằng mình muốn tiến thì mình phải học thôi, tan sở thì tôi ghé macdonalt ăn cái chỗ trong rạp phim tôi thấy người Mỹ vừa chạy xe vừa ăn tôi thấy kỳ quá. nhưng mà tới chừng mình hội nhập vào y vậy mà mình không hay tôi nói ủa mình cũng vừa lái xe vừa ăn. Lúc đó chị biết là hồi đó chiếc xe nó đâu phải là đồ dễ dàng đâu, phải mua đồ để móc vô xe để để lon nước ghé macdonalt mua đồ ăn rồi chạy thẳng xuống trường học để học.

!: Ông học ngành gì ?

02:28:@: hồi đó tôi học là về piping, đầu tiên là cũng lê thê lắm, đầu tiên học về electrical lúc đó thật sự môn đó mình để là môn phụ được, sau mình nhận thấy là về mechanical thì nó tốt hơn. Thì tôi mới học mechanical, rồi vô ngành thì tôi mới thấy piping thì nó hợp tôi hơn tôi mới chọn, đó là những cái điểm, mà người ta đi học 4-5 năm tôi học tới gần 7 năm. vừa đi học vừa đi làm, tối 7 giờ tôi đi xuống trường đi học, tới 10 giờ đêm mới về, ăn cơm rồi lo làm tới 12h mới đi ngủ, sáng 6h đã đi làm hồi đó còn trẻ mới 33 tuổi, thành ra sức mới chịu đựng được làm những chuyện đó. Hồi đó vừa làm vừa học, mình muốn tiến thì bắt buộc phải chịu khó đi học thôi, chứ còn mà không tiến là mình phải kiếm làm thợ điện thoại là cùng, rồi cố gắng đi học, nhưng mà nói hơi xấu hổ là mình học 7 năm mới xong.

!: Dạ thế khi ông học xong ông có làm nghề mới không,

@:tôi học làm về piping oil refinery design hệ thống lọc dầu.

!: Và ông làm nghề đó tới bây giờ? ông còn đi làm không hay retire rồi

04:04:@:Retire vì năm nay là tuổi mà

<video 5>

Cám ơn ông vì thời gian ông đã đến Mỹ có công việc làm ổn định để có thể nuôi sống gia đình thì ông là người mà đã theo tranh đấu từ thời trước năm 1963 cuộc đấu tranh phật giáo, là cảnh sát, là 1 luật sư nữa. Vậy khi ra tới hải ngoại ông lại là đảng viên đảng tân đại việt, khi ra hải ngoại ông có tham gia đảng phái nào không ông có tham gia sinh hoạt chính trị không ?

00:38:@: vâng khi ra đây đó. mặc dầu chưa có ổn định, nhưng mà cũng có liên lạc với anh em gốc tân đại việt sinh hoạt, cho tới năm 1981 giáo sư Nguyễn Ngọc Uy, cũng muốn làm mô hình như bên nhà là liên minh dân chủ việt nam để mà có thể huy động quần chúng tranh đấu, chứ nếu chỉ mình đảng tân đại việt thì những anh em đó không thể làm nổi, do đó mà giáo sư lúc thành lập liên minh dân chủ Việt Nam lúc đó không phải chỉ thuần túy của một đảng mà muốn có nhiều đoàn thể kết hợp nhiều đơn vị thể với nhau, nhưng mà hình thành một đảng phái chính trị thôi chứ không phải là một liên minh đúng nghĩa. Đó là những điểm mà năm 1981 thành lập liên minh dân chủ việt nam, đa số khi thành lập đó là những cán bộ đảng tân đại việt khắp nơi, nòng cốt để phát triển liên minh dân chủ. phải nói thời gian đó phát triển rất là nhanh có anh em cán bộ khắp nơi. cái uy tín khi thành lập này thì có bác sỹ Trần Văn Đỗ, giáo sư Vũ Thúc, là thầy tôi lúc học luật. Rồi có ông đề đốc Trương Trấn Cang, rồi ông rồi ông Tướng Trần Văn Nhật, thành ra phát triển rất là nhanh một đoàn thể chính trị mà nhiều người có thể tin tưởng, cái lối làm việc của giáo sư thì giáo sư chọn con đường chính đạo mà đi chứ không phải thành thử mọi người đều tin tưởng có thể phát triển được.

!: Như vậy thì ông ra ngoài này vẫn có dịp làm cho các đảng phái chính trị, thưa ông ông có sinh hoạt trong cộng đồng như thế nào ?

02:32:@: Đương nhiên làm chính trị mà không sinh hoạt cộng đồng thì không phải chính trị, đó là cái điểm, vì cộng đồng là cái môi trường vừa chính trị vừa có bạn bè, là chỗ để mình có đời sống mới, mình phải đi vào cộng đồng, có nhiều bạn bè, khuyến khích nhiều người vào tranh đấu, vì cuộc chiến tranh đấu năm 75 chưa phải chấm dứt, mà tranh đấu đến khi nào mà Việt Nam có tự do dân chủ, đó là điểm mà cộng đồng có kế hoạch nào tôi cũng tham gia, vì thì giờ rất là bận rộn, lúc đó sau khi giáo sư qua đời, tôi được anh em tín nhiệm vào chủ tịch liên minh dân chủ Việt nam, lúc đó tôi phải nghỉ việc đi tròn thời gian tôi làm cho đoàn thể, tôi đi âu châu, úc châu, Canada, đi hết. Gần như thời gian tôi làm chủ tịch liên minh dân chủ là 6 tháng ở nhà, 6 tháng đi. mà tôi thật rất là trân quý bà xã tôi là người khuyến khích, hỗ trợ không đem ra tiền mà còn lấy tiền bỏ xài nữa, vì mình hao tốn rất là nhiều.

!: Bây giờ ông đã retire và làm fulltime cho công cuộc lý tưởng đấu tranh ?

04:10:@: Có cái khôi hài vui ở chỗ này nè, cái thời gian 10 năm là thời gian mình trẻ, cho tới năm 2000 thì có những anh em ra gánh vác làm 2 nhiệm kỳ, thì tôi trở lại tôi đi làm, cái job đầu tiên là làm được đầu 70 ngàn 1 năm, làm khổ, mà trước khi đi làm thì tôi lại phải trở lại học nữa, vì cái kỹ thuật ấy nếu mình bỏ thì behind đằng sau, mình phải đi học để trở lại làm, thì bắt đầu quen lần lần lần, lúc đầu tôi lên tôi làm cho cái chân hãng ở trên boston, là để làm đường hầm xuyên thành phố, cần đủ ngành hết, tôi nằm trong phần đó. Thì tôi làm trên đó được 6 tháng thì trở về đây thì sau mấy năm nó khó khăn thì lay

off thì tôi nói tôi làm bên cali đó thì sau đó tôi đi làm iwa nữa, vì bà xã tôi về Electrical tôi thì piping hai cái đó tương hỗ nhau, lúc nào chỗ nào nó cần thì lúc đó là cái hãng điện trên iwa nó cần thì tôi vô đó tôi làm 5 tháng mùa thu với mùa đông trọn vẹn với cái lạnh, lần đầu tiên thường thức trọn vẹn cái lạnh với cái tuyết rơi. Chứ sống ở houston này hiếm thấy tuyết rơi lắm, cái khi tôi trở về cái hãng ... ở gần longbeach đó, tôi qua đó tôi làm hai năm đấy thì hãng jacob nó dụ lương cao hơn, thì tôi qua làm được 2 năm mấy thì layoff trở về bên đây coi như làm ba năm rưỡi gần bốn năm.

!: Ông retire năm nào ?

06:48:@: Sau khi layoff thì mình retire thì nhiều người hỏi sao không lãnh vì thật sự cái tuổi tôi đi làm năm đó là đủ tuổi retire rồi, mà tại lương mình tương đối cao tôi không muốn lãnh tiền retire đó, cộng thuế nhiều quá, cho tới khi chấm dứt tiền thất nghiệp thì tôi mới đi lãnh tiền retire đó là những cái điểm vì thực sự làm nhiều lãnh về thì chỉ đóng thuế nhiều hơn chứ không có lợi gì, vì mình để dành thôi chứ đâu có lãnh sớm lãnh trễ làm gì ?

!: Khi ông sống trong cộng đồng đó, thì ông thấy cộng đồng bảo vệ cái văn hóa Việt Nam như thế nào ?

07:38:@: nếu cộng đồng thì mình nghĩ cách tổng quát, là có nhiều đoàn thể này, ái hữu kia, ngành nghề, hay quê hương, tất cả đều đóng góp vào văn hóa, cũng chẳng hạn về nhà thờ, chùa, có lễ tổ chức để tạo văn hóa cho trẻ con. như lễ trung thu, chủ yếu để duy trì văn hóa cho con em mình biết tập tục đó, hay là những ngày lễ luôn luôn là những đóng góp văn hóa, ngoài ra bên Cali báo chí nở rộ trước nhiều hơn là ở bên Houston này, bên Houston này có tờ báo xây dựng, lúc đó có tờ báo tìm hiểu, đặc san, còn mấy kia là hàng tháng, rồi hội ái hữu giống như cộng đồng, kêu là hội ái hữu Việt Nam, người đầu tiên là bác sỹ Nguyễn Văn Thơ, bộ trưởng y tế trước đó, tôi là tổng thư ký, cũng cố tổ chức hàng năm có tết trung thu này kia đó là cũng ra đặc san, đó cũng là hình thức đóng góp. Tới ngày nay thì cộng đồng trường thành rất lớn, đóng góp cho nền văn hóa Việt nam duy trì rất lớn, nhưng mà cái khuynh hướng nó đi khác hơn trong nước. Sau này có nhiều điều tôi không đồng ý vì báo chí nó đạo lại nó lấy tin tức bên Việt Nam họ không sửa mà đọc nguyên, nó dùng những danh từ mà nó không phù hợp, tôi thấy như hồi năm 1975 của mình, cái ngôn ngữ của Việt Nam nó có văn hóa nhiều hơn, còn bây giờ thì tôi thấy nó gần như nó phá hoại văn hóa, vì nó có những danh từ như Phẩm chất thì họ gọi là chất lượng, những cái danh từ mà nó đi ngược lại hết, ở trong cộng đồng Việt Nam đã đóng góp sự duy trì văn hóa Việt Nam cũng phát triển, thì chiều hướng nó sẽ phát triển hơn những người Việt Nam, như những người Pháp bên đây ở New orleans thì cái tiếng Pháp nó cũng khác hơn của tiếng gốc của Pháp, việt nam mình cũng vậy, chắc chắn ngôn ngữ mình về đó sẽ thấy nó xa lạ đối với mình nhiều lắm.

10:43:@: Dạ, thưa ông, từ đầu đến giờ có điều gì mà diễm hương chưa hỏi mà ông rất là muốn nói không ?

10:50@: Thật sự thì tôi cũng không biết nhu cầu gì thật sự thì mình phải nói rằng cái cộng đồng việt nam mình bên đây đóng góp nhiều về con cái nếu mà cha mẹ mà chú ý thì nó đã thành công nhiều hơn, chẳng hạn làm trong sở thì có những anh em là manager trong cái ngành đó, thì những lãnh vực hầu như chính trị hay nghệ thuật, con em chúng ta đều có vị thế tương đối, như là mấy đứa con tôi tôi muốn tụi nó đi y khoa thì con tui nó chuẩn bị tư tưởng là lúc nghỉ hè vô nhà thương chứ thực sự tôi không bắt nó thế này thế kia được, tự nó nhưng mà người cha mẹ phải hướng dẫn như tôi quan niệm là

nuôi con là một nghệ thuật chứ không phải chỉ cho ăn không, thì mình muốn hướng dẫn nó vào ngành nào đó thì mình phải cố, mà đó là tôi cũng học cái cách thức của ba tôi, ba tôi dạy đủ thứ, ba tôi nói giống như con đi, cái bóp của con luôn luôn, phải để ngăn đặc biệt con để tiền riêng, để mà khi con vô con ăn, lỡ có bạn bè vô mà tiền con vừa đủ, con không mời thì coi không được trường hợp đặc biệt mình lấy tình trạng đó mình giải quyết, chính vì vậy bây giờ trong bóp tôi luôn có một ngăn riêng, tôi có để vài trăm để phòng trừ bất trắc tôi cũng lấy kinh nghiệm ba tôi dạy từ đó tôi luôn hướng dẫn con tôi cho đi hướng đạo, vì không có môi trường nào mà hướng đạo là môi trường đào tạo đứa trẻ tốt mà nơi đó ít nhất là 90 % đứa trẻ tốt, nếu mình không hướng dẫn nó, thì hãy để nó có những bạn tốt. Thì nó tốt, bạn xấu nó chịu, đó là cái tôi muốn chia sẻ thế hệ mai sau đó nó lưu ý trên quan niệm về vấn đề con cái khi mình có con là mình phải đào tạo từ hồi nhỏ, mà phải ngay trong bụng mẹ cũng có những biện pháp làm cho đứa trẻ thông minh. Thì con tôi thì tôi chú ý từ hồi nhỏ, thì tôi muốn nó nói tiếng việt thì trong thời gian đó tôi nói là hè là tôi bắt nó học tiếng việt, về nhà tôi bắt nói tiếng Việt, thành con tôi bây giờ đó có đứa 18 tháng nói tiếng Việt lưu loát, chứ có nhiều người muốn cha mẹ nói tiếng anh không, thành ra tôi muốn con tôi biết tiếng Việt, thành ra về nhà phải nói tiếng Việt. và cả hè thì tôi bắt nó học tiếng Việt, và toán, tôi có 2 thằng con bác sỹ, 2 thằng kia là kỹ sư, nếu mình chú ý thì nó thành công, nhiều gia đình tôi quen họ rất giàu, nhưng mà con thì không thành công, vì họ lo đi làm không có thời giờ gần gũi hướng dẫn nó. Vì thằng lớn nó đi học rất là thông minh, tự nhiên có thời gian điếm nó thấp bà xã tôi quyết định bỏ job về làm job gần nhà, khi nó cần là tới liền, thành thử con tôi trong 1 tháng nó vượt lên bà cô giáo hỏi sao làm vậy nó nói má tôi làm vậy cái nó nói cảm ơn, thì nói là quan tâm con cái thì phải quan tâm từ nhỏ chứ không phải lên đại học, nó có cái căn bản đó rồi. Rồi mình tạo môi trường cho nó tạo hướng đạo, những cái gì có tính cách xã hội tốt, mình đưa nó vào đường đó, thì khi nó thấm nhiễm cái xấu nó không hợp được, thì đó là những cái điếm mà thế hệ sau tôi muốn chia sẻ cho những anh em sau nên lưu ý trong vấn đề đó chứ đừng nghĩ là mình kiếm tiền mà kiếm tiền mà con mình hư thì đó là một sự bất hạnh chứ không phải là một chuyện hạnh phúc. Thà mình nghèo mà con mình nó thành đạt thì đó là một hạnh phúc lớn đối với cá nhân mình. Đó là điều mà tôi muốn chia sẻ với anh em thế hệ sau

!: Xin cảm ơn ông đã tới để tham dự buổi phỏng vấn ngày hôm nay của hội bảo tồn văn hóa lịch sử người Mỹ gốc Việt, cảm ơn ông nhiều.

15:45:@: Cảm ơn chị thật sự hôm trước anh Đặng Thiệu có nói vậy tôi rất là khen những anh em nào có sáng kiến giúp câu chuyện này, vì mình muốn để lại gì tới đây vào xã hội này để mình vươn lên chứ không phải tụt hậu. Đó là cái điều ngày hôm nay mình hãnh diện cộng đồng Việt Nam đã thành đạt. thời gian rất là ngắn so với những cộng đồng sắc tộc khác.

!: có một điều nữa là ông có nói thì khi ông đi thì ông đã bỏ lại một đứa con cho bà nội, sau này ông bảo lãnh cháu phải không ạ ?

16:25"@ Dạ, bảo lãnh qua tới 19 tuổi, thì tôi bắt nó học trung học sau đó học vô lớp 9, 3 năm nó phải lấy high school, thì đây là đứa đó. 4 đứa con trai đứa đứng kế chót kể từ tôi qua nó qua năm 1990 nó cũng cố gắng vượt lên nó cũng tốt nghiệp kỹ sư về computer.